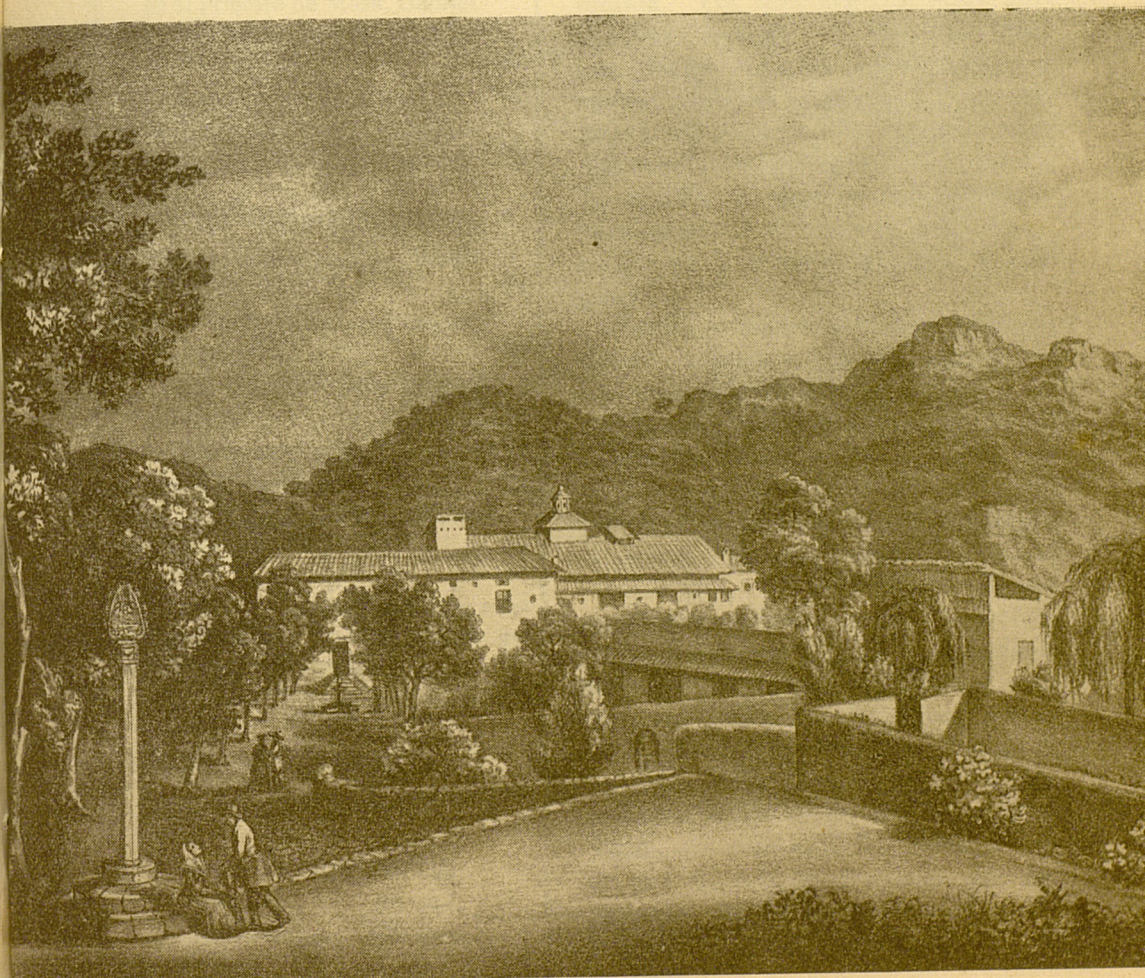

LLUC

ANY XLV • NÚM. 528 • MARÇ 1965

Ambiente cuaresmal

SUMARI

	Pàgs.
* Ambiente cuaresmal	65
* Servidores de la Casa de Lluch en el Priorato de Moss. Gabriel Vaquer, <i>por Rafael Juan Mestre, M. SS. CC.</i>	67
* La Cuaresma en Mallorca	74
* Monumentos talaióticos de Escorca, <i>por J. Mascaró Pasarius.</i>	79

SECCIÓ MALLORQUINA

* Records d'un viatge, <i>per Miquel Ollers, M. SS. CC.</i>	82
* Flora de Mallorca, <i>per Francesc Bonafè, M. SS. CC.</i>	86
* Temes d'art, <i>per Josep Bauçà i Pisà</i>	89
* Noticiari mallorquí	91
* Els nostres llibres	92
* Secció popular, <i>per Miquel Ferrà i Martorell</i>	94

PORTADA: *El Santuario de Lluc en el siglo pasado.* Grabado tomado del Panorama de Furió.

DIRECCIÓ I ADMINISTRACIÓ:

Paz, 3 - Palma de Mallorca

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:

Ordinària: 50 ptes.
De benefactor: 100 ptes.

La cuaresma, una de las instituciones más antiguas y venerandas de la Iglesia, ha venido a ser para muchos cristianos de hoy una palabra falta de sentido. Los más eruditos saben que significa espacio de *cuarenta días*, que, tiempo atrás, se caracterizaba por ayunos múltiples y rigurosos y por sermones frecuentes en las iglesias, a los que acudía bastante gente; mas hoy todo aquello se considera completamente caducado. A lo más se le señalaría un puesto en la historia del *folklore* religioso.

Mas no es así como piensa la Iglesia. Cuando algunos se imaginaban que la Cuaresma, en la evolución moderna del catolicismo, iba a quedar borrada del calendario cristiano, ha resultado que el Concilio Vaticano II, en su Constitución sobre la Liturgia, ha remarcado de nuevo su importancia. *Revísese* —ha dicho— *el año litúrgico de manera que, conservadas o restablecidas las costumbres e instituciones tradicionales de los tiempos sagrados, se mantenga su índole primitiva, para que se mantenga debidamente la piedad de los fieles en la celebración de los misterios de la Redención cristiana* (107). Según esta norma, la Cuaresma, a fuer de una de esas instituciones más importantes, ha de ser conservada o restaurada, si preciso fuera, en la Iglesia de Dios.

Y ahora cabe preguntar: ¿Cuál era la índole o espíritu primitivo que informaba la Santa Cuaresma? Para mejor penetrarlo, la Cuaresma ha de ser considerada, en su relación con la Pascua, de la cual es la más adecuada preparación. Y nótese que el *misterio pascual* no es una mera recordación histórica de la muerte y resurrección del Salvador, sino que sigue obrando, al mismo tiempo que se repasa su historia, la gracia de nuestra salvación.

La Pascua —dice Pius Parsch— es la fiesta de la gracia, en que el Cielo levanta todas sus presas, para que la tierra quede inundada de ella. Esto se comprendía más claramente en la disciplina antigua. Entonces, durante la Cuaresma, se preparaban multitud de catecúmenos, con instrucciones y penitencias, para recibir el bautismo en la vigilia pascual. La Iglesia se gozaba intensamente en aquel día, al ver aumentado su rebaño con *tantos corderillos tiernos, que vinieron a las fuentes y se llenaron de claridad*. Al mismo tiempo había otros cristianos, que por sus graves pecados estaban muertos a la vida de la gracia; mas, llegado el comienzo de la Cuaresma, tomaban la santa ceniza y se separaban del resto de los fieles, para entregarse a rudas penitencias, y, así, purificados por este segundo bautismo, eran después reincorporados al gremio de los santos, el jueves de la Cena del Señor, con gran consuelo de la Iglesia. Y los demás fieles en general se aplicaban intensamente a su renovación espiritual con penitencias y muy en particular con la meditación de la palabra de Dios y la recepción de los sacramentos, encontrando ambas cosas en la participación de la misa. De este modo la Pascua hallaba a toda la familia de Dios rejuvenecida por la gracia.

El Santo Concilio quiere que se restaure la Cuaresma a base de elementos bautismales y penitenciales (109). o sea, que el cristiano enfoque la cuaresma hacia la vigilia pascual, la cual debe ser considerada por todos como la conmemoración aniversaria de su propio bautismo. Por tanto aprovechando todos los fieles los múltiples elementos que les ofrece la liturgia cuaresmal, principalmente las misas de los lunes, miércoles, viernes y domingos, deben dedicarse a repasar los sagrados compromisos que contrajeron con Dios el día de su bautismo, para ratificarlos solemnemente en la vigilia de Pascua.

A estas serias consideraciones deben añadirse las penitencias, las cuales deben ser no solamente internas e individuales, sino también externas y sociales; por nuestros propios pecados y por los de toda la humanidad (110).

Por tanto para la Iglesia no ha pasado de moda la penitencia. El Concilio subraya su importancia, recomienda el fomento de las prácticas penitenciales y prescribe que en todas partes se tenga como sagrado el ayuno del Viernes de la Pasión y Muerte del Señor, y aun indica que se extienda al Sábado santo, si las circunstancias lo permiten.

¡Ojalá, la nueva reforma de la misa y la asidua asistencia a la misma durante la Cuaresma nos ayude a penetrar este espíritu y a revestirnos del mismo!

Servidores de la Casa de Lluch en el Priorato de Moss. Gabriel Vaquer

No abundan las noticias referentes al priorato de *moss*. Gabriel Vaquer, que empezó con la renuncia del Prior Axertell el 18 de Febrero de 1516, y terminó con su muerte, ocurrida según dicen las historias en Diciembre de 1531, aunque datos descubiertos más recientemente nos obligan a adelantarla un mes al menos.

Pocos escritos nos han quedado de su mano. De su administración ningún libro se conservaba. Hace años encontramos en un legajo varios cuadernos de entradas y salidas, escritos de su puño y letra, que hoy tenemos ya transcritos. Abarcan desde el año 1515 a 1525...

Leyéndolos una y muchas veces, porque la letra resulta con frecuencia casi indescifrable, hemos podido asomarnos al movimiento cotidiano de gastos en la santa Casa, durante aquel priorato. Ahí aparecen los nombres de sus servidores, desde los presbíteros hasta los humildes empleados y criados, cuyos servicios eran tan necesarios para el sostenimiento de la misma.

No se tenía memoria alguna de ellos. Hoy queremos presentarlos a nuestros lectores, para que tengan conocimiento de sus nombres y de sus servicios. De algunos poco hemos podido averiguar, si no es su ir y venir continuo en atención a las necesidades de la casa. Referente a otros, hemos tenido más suerte, gracias a los detalles que para mayor precisión de los asentamientos, dejaba correr la pluma del diligente prior y administrador.

Ahí van, sencillamente, fruto de un simple ejercicio de búsqueda de datos, desparramados en un puñado de hojas. De momento pueden parecer, y realmente son, de poca importancia; pero, a la coyuntura más inesperada, el detalle más vulgar, consignado al desgaire, pueden proyectar un haz de luz, capaz de iluminar toda una situación oscura.

Gracias a esto, podremos ver la distinción con que *moss*. Gabriel Vaquer trata al Prior Axertell, aun después de haber renunciado al priorato, llamándolo *lo Senyor Canonge e Prior, lo Senyor Canonge...*; y como éste se considera ligado con la santa Casa, pues al paso de los cuestores entrega la ponderable limosna de dos libras para la Virgen de Lluch.

Empecemos, sin más, por el oficio de cocinero.

SERVIDORES DE LA CASA DE LLUCH

JOHAN STEUA

Es de Barcelona y entra al servicio de la casa como cocinero (*coch*) y panadero, en Octubre de 1515. La nota dice: «...loguí a Johan Steua de Bersalona per cuynar e pestar per XII liures l any e dos perells de sabates e dos camissas...»

Se le dan de entrada 36 sueldos .

Su oficio no le obsta para que se desplace a comprar *gerras e porch e un parell de galinas, per tot XII sous.*

Recibe su segundo sueldo el 19 de Diciembre: «...doní a mestra Johan lo coch XIII sous a compliment de II liures X sous, ab lo detras I liure XVI sous».

El 20 ha comprado provisiones para las témporas de Navidad: *pex, carts, e altres coses, y además unas sabatas per en Pere Johan, costaren V sous.*

Después de esto, o se queda en la cocina para no salir más, o deja la casa, porque no damos ya en adelante con su nombre en los cuadernos. Cosa por demás extraña, porque, como veremos, en la mayoría se consigna la fecha en que termina el contrato, con un resumen de cuentas en toda forma.

GABRIEL CATALA.

Es cuestor en los últimos tiempos del Prior Axertell, cuando *moss. Gabriel Vaquer* se intitulaba *preuere en la sagrada casa de la Verge M. de luch* y llevaba la administración de *lo Senyor Canonge e Prior de dita Casa.*

Una partida sin fecha, escrita antes de Octubre de 1515, nos dice que *Gabriel Catalá, questor, recibe trenta sous, per una mesada per fer lo quest any MDXV.*

El 12 de Setiembre del mismo año 1515 era todavía cuestor, pues *moss. Vaquer*, al consignar una entrada de doce sueldos, recibidos de manos de *Gabriel Catalá*, junto a su nombre escribe: *tunch castor*, a la sazón cuestor.

Ya no aparece más.

MIQUEL ARMENGOL.

Cuestor. *Comensa lo dia del angel, que era lo derrer de mars, 1516. Lo dia de Sincogesma* y el 16 de Julio hay anotada una salida de 20 sueldos por su salario. El 27 de Agosto recibe una libra y doce sueldos... *y anassen dit dia;* pero el 8 de Setiembre del mismo año es contratado nuevamente: *e torna a fer lo quest.* El 10 de Noviembre cobra un ducado por su salario.

El dos de Diciembre salda cuentas con el Presbítero de Lluçh Bartolomé Crespí. «*Yo barthomeu crespí, preuere, fas testimoni com lo senyer en miquell armengol ha rebuts sis sous a compliment de set messos ha seruit al quest de la Verge m de luch, e per quant es veritat, fas lo present scrit de me ma propria. Fo a dos de decembre any 1516*».

SERVIDORES DE LA CASA DE LLUCH

FRANCESCH COT

El único dato que de éste poseemos es que «*donam anen francesch cot, olim* (en otro tiempo) *questor, per lo que ha estat 1 liure XV sous.*»

Fecha probable de la data, Agosto de 1516.

FRANCESCH TEMORER.

Estaba en Lluch por cuestor o donado antes de 1517, porque sabemos que en Noviembre de 1516 era *nouament questor*, con un salario de 16 libras, *ell e la muller, hun any a luch.*

En Febrero de 1517 se compran *unas sabates per lo donat francesch temorer, costaren V sous VI dines.* En el mismo mes recibe dos libras del *Senyor Canonge* (Axertell) para la casa.

El doce de Mayo siguiente leemos: «*Madó Catalina, muler del donat tamorer sen aná, e mestre antoni vicens donà a son marit VII sous.*» Y más adelante hay una partida de seis sueldos por *drap per la filla del donat en francesch temorer.*

Parece que moriría antes del 14 de Agosto de 1517, pues el último asentamiento en su favor trae el *q^o* fúnebre, indicador de anterior fallecimiento. «*Item doní anen francesch castor q^o* (*quondam*: en otro tiempo) *per tot lo compliment que avia estos trenta sinch sous, 1 liure XV sous.*» Serían entregados a su heredero.

En Agosto es contratado:

MIQUEL ESCALA.

Se le llama ordinariamente cuestor y a veces donado. No sabe escribir. Es contratado por años.

En una nota de 17 de Agosto de 1517 leemos: «*comensa a diuyt de dit mes.*» Parece que en octubre del mismo año empieza nuevo contrato, después de terminar la cuestación del trigo, por la cual recibe una libra y 19 sueldos.

«*Item a VIII de octubre loguí dit miquel escala per un any, per esser questor, per preu de 15 liures; e comensá dit die a fer los lins 1517 e donilí tres sous y (sic) per la despesa. III sous VI (dines).* Fer los lins era la cuestación del lino.

Vive con su esposa e hijo. «*Item a XXVIII de dit* (Dbre. 1517) *compra miquell escala II quorterar cuada e II liures carn e vi e sebatas per la donada e son fill, costaren III sous VIII dines.* Con frecuencia leemos salidas de diversas cantidades, en libras y sueldos, *per la soldada,* y una vez dos *corteras de forment a raó de XIII sous per son selari.*

En Abril de 1517 concurren con *moss.* Gabriel Vaquer a la *fira de Si-neu,* después de recibir una libra y 12 sueldos por su soldada; en ella compran *una asa den Suau texidor, per VI liures, de pel de rata.*

Como compras curiosas realizadas por él, pondremos la *de un torenger (sic) a Soller per II sous*, en 4 de Enero de 1519, *de un coltel de figuera del mercadal*, el 19 siguiente, *de dues liures de oblades, a qatorze dines la liure*, en Alcudia. Consignaremos también otra, interesante por un detalle lexicual, la palabra *ninou* (año nuevo). *Item moss. Johan dona an escala IIII sous lo sendemá de ninou per a soldada.* (1520)

En una ocasión se hace referencia de desposorios. *Item te un ducat que li trematí per la soldada a las esposalas.*

Diferentes veces lleva socorro material a la madre del Pbro. Juan Girard en Manacor. «...*comprés lo blat y dines los quals lo senyer en miquel escala ha donats a me mare en lany MD y XX*». Lo mismo leemos en 1522.

Quedan de las cuentas de sus salarios diferentes finiquitos, uno de ellos escrito nada menos que por el notario Alejandro Brondo. Helo ahí.

«Fas fe y testimoni yo Alexandre Brondo notari com lo Reuerend moss. Gabriel Vaquer, preuere e prior de luch, a donades comptas en cinch pertides al senyer en Miquel Scales, castor, de dita casa, nou liures, les quals pos en paga, e de la soldada dit scales te hauer del dit prior. E per veritat, a pregaries del dit scales, qui dix no saber scriure, fas lo present scrit a XXI de Juny 1522. VIII lliures.

En Setiembre del mismo año aparece un nuevo cuestor:

BARTOLOME BALMA.

Tampoco sabe escribir. Es contratado *a sent Miquel del any 1522 e sa muller Francina e son fill Joan*, que *lit jugés* (para que le ayudase?).

Inmediatamente aparece un gasto de cuatro sueldos *per un vel a se muller*, y otros cuatro sueldos por un par de zapatos.

En Febrero de 1523 ocurre ocurre un lance curioso, que por falta de datos no podemos esclarecer suficientemente. El baile real de Escorca Antonio Cánaves apresó a dicho Balma y maniatado lo mandó al campo: *e ligat lo trematé al camp*. No sabemos cuál es este campo. Diferentes veces hemos dado con el campo de la Germania en Alcudia; tal vez se refiera a él. Otras, hemos topado con el campo de San Bartolomé, de Inca... (1)

(1) Poco sabemos del campo e iglesia de San Bartolomé. Una nota nos ha dejado el Prior Vaquer, en la cual puede leerse: *«mestre morro b. de bugia (?) dona a la dona mateua lo alberch de (o:e) Camp de Sent bertomeu dínqua e apres mort della ve a la casa.»*

Posemos también una hoja donde el referido Prior anotó: *«Lo que he despés en obrar las casas de Sent bertomeu.»* (Abril 1515).

En dicho campo había una iglesia de cuyo beneficio estaba en posesión moss. Vaquer. Conservamos en nuestro archivo un proceso del Rdo. Gabriel Vaquer contra los Jurados de Inca, sobre competencia de reparaciones en la misma. El campo era cultivado por gañanes a las órdenes del Prior.

En dicha iglesia se establecieron en 1534 las religiosas Jerónimas, después de abandonar el *Puig de Santa Magdalena*. Para su subsistencia y aislamiento les cedió tierras junto a la iglesia de San Bartolomé el piadoso presbítero Martín Cifre *alias Romaní*. (*Mn. B. Guasp*. Estudios monográficos... pág. 80 n. 34.) Nosotros añadimos que en 3 de Setiembre de 1549 el Rdo. Martín Cifre *alias Romaní*, de Inca, *los magnífichs Jurats le acomanaren le casa y apres, fuy elegit en prior*; que el 20 del mismo mes hospedó en su casa de Inca a los Jurados

Lo cierto es que el Prior Vaquer se fue con él y estuvo once días, después de los cuales el *Balma* regresó enfermo, para no convalecer hasta el cinco de Abril. En el entretanto su mujer también había caído enferma. No habría para menos. Y el buen Prior dióle a *Balma* diez sueldos con que comprar gallinas en socorro de su dolencia. Pero debió morir la enferma, pues a continuación se lee: *Item per la sepultura e unció.*

Y siguen algunos datos que tal vez puedan relacionarse con dicho *Balma* o *Balme* y su esposa. Se habla de un hijo Antonio, que también estuvo un mes enfermo, al cual son dados unos zapatos que había calzado sólo algunos días Miguel Vaquer, sobrino del Prior. Consta también de expensas por *dos bragues y un saltamarca vell* (2), por *unes calses de estamenya closes de grane, etc.*, y antes que éstas, *per la letra de esposalas.*

En el registro de misas de que hablamos en el número anterior de LLUCH, hallamos algunas intenciones: *per madó Balma, huna; per madó Balma y madó Saguina* dos; *per madó Balma*, tres; *per madó Balma, sed goig*; *per madó Francina Balme, donada de assí*, dos; y hasta *per na Joana Balma*, que podría ser su hija o hermana.

Por el Libre de *Inuentari y Extraccions de la caxa...*, sabemos de un Bartolomé Balma, seguramente el mismo de que venimos hablando, que en 12 de Diciembre de 1522 recibió un ducado, o sea una libra y doce sueldos, *per lo lindar del portal major*. Y el mismo nombre hallamos hace 23 años en el folio 250 de un *Capbreu de Pollensa* del Archivo de Protocolos.

Por último consignaremos el finiquito de sus cuentas, tomado del Libre de *Albarans de moss. Gabriel Vaquer*. Dice así: «*Yo miquel viguet, beneficiat en lo temple, fas testimoni com lo senyer en berthomeu balme es content y pagat de tot lo temps que ha seruit a nre S.^a de luch, de offici de questor, y confessa esser pagat y satisfet del Rnt mos. Gabriel Vaquer prior de nra. S.^a de luch, y en presentia mia li he donats XXV liures V dines que te adonar per dit balma anen Company; que son per tot 1 liure X sous a compliment de sos treballs e seruici ha fet a nre. S.^a de luch. E perque lo dit balme no sap scriure, fos lo present a pregarias suas. Fo a XXVII de desembre any Md xxiiij.*»

PERE PONS O PONT.

Creemos que los dos apellidos son de una misma persona que sirve a la casa de Lluch como criado y cuestor.

Su nombre ocurre muchas veces desde 1516 a 1522, sin detalle alguno que merezca la pena consignarse. Cuestúa, va por mandados, recibe dos libras del *Senyor Canonge* (Axertell) para la Virgen...; se le compran *sebates, barrets...*; cobra 25 sueldos por la soldada de un mes.

que viajaban a Lluch y que de vuelta el miércoles 26, *deuallaren los Jurats de luch en Incha y le case feu los le despesa... y dinaren a S. Bertomeu.*»

(2) Jubón con delantera y trasera sueltas, de los siglos XIV y XV...

También lo hallamos como oferente de dos misas, y en una nota escrita por el Prior Vaquer en el libro de *Presentalles*, aunque sólo damos por probable que pueda referirse al mismo. Dice así:

«*Dimars a VIII de max 1526 fu procurador en pere pont de polenssa, per exigir los censsals, e donili per sua prouisió VIII quorteras de forment e VI liures en dinés e estatges en lo alberch. Es en poder den tomás rexach notari de polenssa*».

MADO CATHERINA QUINTANA.

Ignoramos por qué concepto fue admitida al servicio de la casa; tal vez como cocinera. Es viuda.

El Prior Vaquer escribió de ella solamente: «*...dita dona comenssa asta a luch la vigilia de Sent Jacme que es a XXIII de juliol any Md y desset.*» Al día siguiente se le compran zapatos y el 22 de Febrero de 1518 *per la comara quintana un vel per IIII sous.*

En Enero de 1518 se despidió, después de saldar cuentas con el Prior Vaquer en esta forma: «*Yo Joan Girard preuere fas testimoni com la dona Catherina Quintana vidua, en presentia mia ha rebudes cinch liures dos sous y mig de moss. Gabriel Vaquer, e son a compliment de toto lo temps ha seruit a nostra dona de luch, e per so com es veritat fas lo present. Fo a XVII de jener any 1519.*»

(Continuará)

Rafael Juan Mestre, M. SS. CC.

Cristalería BALEAR

Fábrica de espejos — Taller de biselados

ESPEJOS — CRISTALES — VIDRIOS

Avda. Gral. Primo de Rivera — Teléfono 11965 — Palma de Mallorca

MARTIN MORA

Aparejador y Contratista de obras

C. Velázquez, 28 - Teléfs. 32363 - 11091

PALMA DE MALLORCA

Manufacturas artesanas

**VIDRIO ARTISTICO
MALLORQUIN**

Campanet — Mallorca

CREDITO BALEAR S.A.

Fundado en el año 1872

PALMA DE MALLORCA

Agencias Urbanas en Palma

y Sucursales en las Baleares y Madrid.

Aprobado por el Banco de España con el n.º 1593

Hija de Sebastián Falconer

Almacén de Cordelería - Alpargatería

Sindicato, 66 - Teléf. 22067 - Palma

La Cuaresma en Mallorca

Una de las características de nuestra Cuaresma, en tiempo pasado, fue la predicación extraordinaria que se tenía en todas las iglesias parroquiales. Los Párrocos tenían buen cuidado de invitar con tiempo a un celoso predicador, que con el recuerdo de las verdades eternas moviera al pueblo a penitencia.

En las parroquias más grandes de la isla había antiguamente sermón todos los días de la semana. Después se suprimió el de los jueves y poco a poco, en todas partes, los sermones se redujeron a los miércoles, viernes y domingos. Los domingos, además de la homilía en la misa cantada, había sermón por la tarde, que era el más importante y más concurrido de la semana. En aquella hora los templos solían abarrotarse de fieles, ávidos de escuchar la palabra divina.

En Palma el sermón cuaresmal más concurrido era también el de los domingos por la tarde, que se tenía en todas las parroquias a las cuatro en punto, y las naves de los templos se llenaban de fieles. Era muy típico el sermón de los viernes de Santa Eulalia, que se predicaba a la indicada hora, y todas las casas señoriales tenían la laudable costumbre de mandar al mismo a toda la gente de servicio, y ésta, muy dócil, mezclada con otros devotos, llenaba el vasto templo. Pero la cuaresma principal y de más tono en la ciudad era la de la Catedral. Antiguamente sus sermones se tenían siempre en la misa mayor. En 1903 aun se seguía aquella costumbre. Más tarde los de los miércoles y viernes se trasladaron a la noche y sólo se conservó la costumbre primitiva en el primer día de cuaresma y los domingos.

Por el púlpito de nuestra Catedral desfilaron los predicadores más elocuentes y los varones más apostólicos de su tiempo. Casi todos ellos pertenecían al clero regular y en particular a la Compañía de Jesús, aunque no faltaron miembros muy distinguidos del clero secular. Ahora que aquella antigua forma de predicación cuaresmal ha cambiado casi por completo, nos es grato, ofrecer a nuestros lectores la lista de todos los cuaresmeros, que ha tenido la Catedral de Mallorca durante un siglo entero, desde 1862 hasta 1962. Es una curiosidad histórica que en las personas mayores evocará gratos recuerdos.

Durante los últimos cien años los Cuaresmeros de la Catedral de Mallorca fueron los siguientes:

- Año 1862. — P. José Fondá, Jesuíta.
» 1863. — P. José Fondá, Jesuíta.
» 1864. — P. Cayetano Seguí, Jesuíta.
» 1865. — P. Cayetano Seguí, Jesuíta.

La venerable cabeza del Sto. Cristo de la Sangre, que desde hace siglos preside la gran procesión de penitencia del Jueves Santo.

Fot. J. Juan

- » 1866. — P. José Fondá, Jesuíta.
» 1867. — P. José Fondá y P. Ignacio Jarso, Jesuítas.
» 1868. — P. José Vanrell, Jesuíta.
» 1869. — El M. Iltre. Cabildo Catedral.

LA CUARESMA EN MALLORCA

- » 1870. — D. Tomás Rullán, Canónigo.
- » 1871. — P. Ramón Sureda, Jesuíta.
- » 1872. — PP. Ramón Sureda, José Fondá y Lorenzo Lladó, Jesuítas.
- » 1873. — P. Lorenzo Lladó, Jesuíta.
- » 1874. — D. Juan Maura, Pbro.
- » 1875. — P. Juan Mir, Jesuíta.
- » 1876. — P. Juan Mir, Jesuíta.
- » 1877. — P. Dionisio Luis Martín, Jesuíta.
- » 1878. — P. Joaquín Sancho, Jesuíta.
- » 1879. — P. Joaquín Sancho, Jesuíta.
- » 1880. — P. Joaquín Sancho, Jesuíta.
- » 1881. — D. Francisco Santiago Santaella, Pbro.
- » 1882. — P. Melchor Planas, Filipense.
- » 1883. — P. Tiburcio Valero, Jesuíta.
- » 1884. — P. Andrés Martorell, Jesuíta.
- » 1885. — P. Tiburcio Valero, Jesuíta.
- « 1886. — D. Matías Company, D. Mateo Rubí y D. Miguel Porcel, Pbro.
- » 1887. — P. José Guillén, Jesuíta.
- » 1888. — P. José Guillén, Jesuíta.
- » 1889. — P. José M.ª Lasquibar, Jesuíta.
- » 1890. — P. José M.ª Lasquibar, Jesuíta.
- « 1891. — P. Honorato del Val, Agustino.
- » 1892. — P. Honorato del Val, Agustino.
- » 1893. — P. Mariano Ripol, Jesuíta.
- » 1894. — P. Mariano Ripol, Jesuíta.
- » 1895. — D. Bernardo Matas, Pbro.
- » 1896. — P. Restituto del Valle, Agustino.
- » 1897. — D. Rafael Tous, Deán de la Catedral.
- » 1898. — P. Juan M.ª Solá, Jesuíta.
- » 1899. — P. Juan M.ª Solá, Jesuíta.
- » 1900. — P. José Auba, Filipense.
- » 1901. — P. Videllet, Jesuíta.
- » 1902. — P. Juan Sarret, Jesuíta.
- » 1903. — P. Dachs, Jesuíta.
- » 1904. — P. Martín Sánchez, Jesuíta.
- » 1905. — P. Francisco Saladrigas, Jesuíta.
- » 1906. — P. Luis Casas, Jesuíta.
- » 1907. — P. Miguel Alcover, Jesuíta.
- » 1908. — P. Augusto Humphelo, Jesuíta.
- » 1909. — P. Ramón Sellas, Jesuíta.
- » 1910. — P. Manuel Carceller, Jesuíta.
- » 1911. — P. Juan Bta. Recolons, Jesuíta.
- » 1908. — P. Augusto Humpheld, Jesuíta.
- » 1913. — P. Augusto Humpheld, Jesuíta.

- » 1914. — P. Juan Bta. Recolons, Jesuíta.
- » 1915. — P. Augusto Humpheld, Jesuíta.
- » 1916. — P. Esteban Moreu, Jesuíta.
- » 1917. — P. Antonio Tomás, Jesuíta.
- » 1918. — D. Antonio Sancho, Canónigo.
- » 1919. — P. Manuel Trullás, Jesuíta.
- » 1920. — P. Juan Bta. Recolons, Jesuíta.
- » 1921. — P. Juan Bta. Recolons, Jesuíta.
- » 1922. — P. Raimundo Mas, Jesuíta.
- » 1923. — P. Ramón M.ª Bolós, Jesuíta.
- » 1924. — P. Francisco Llorens, Jesuíta.
- » 1925. — P. Juan M.ª Solá, Jesuíta.
- » 1926. — P. Darío Hernández, Jesuíta.
- » 1927. — P. Darío Hernández, Jesuíta.
- » 1928. — P. Estanislao Doménech, Jesuíta.
- » 1929. — P. Estanislao Doménech, Jesuíta.
- » 1930. — P. Ignacio Corrons, Jesuíta.
- » 1931. — P. Ignacio Corrons, Jesuíta.
- » 1932. — D. Antonio Sancho, Canónigo.
- » 1933. — P. Pedro J. Cerdá, Franciscano.
- » 1934. — P. Ignacio Corrons, Jesuíta.
- » 1935. — P. Demetrio Zurbitu, Jesuíta.
- » 1936. — P. José M.ª Arnau, Jesuíta.
- » 1937. — P. José M. de M.^a del Carmen, Carmelita Descalzo.
- » 1938. — D. Antonio Sancho, Canónigo.
- » 1939. — P. José M.ª Vergés, Jesuíta.
- » 1940. — P. Jesús Fernández Lerga, Jesuíta.
- » 1941. — P. Juan de la Cruz, Jesuíta.
- » 1942. — P. Melchor de Benisa, Capuchino.
- » 1943. — P. Fortián Puig, Jesuíta.
- » 1944. — P. Nadal Coll, Jesuíta.
- » 1945. — P. Fortián Puig, Jesuíta.
- » 1946. — P. Gaspar Munar, M. SS. CC.
- » 1947. — P. Miguel Matas, Filipense.
- » 1948. — P. Miguel Tous, Franciscano.
- » 1949. — P. José León, Carmelita Descalzo.
- » 1950. — D. Antonio Sancho, Canónigo.
- » 1951. — D. Bruno Morey, Canónigo.
- » 1952. — D. Antonio Sancho, Canónigo.
- » 1953. — D. Sebastián Garcías, Canónigo.
- » 1954. — D. Andrés Caimari, Canónigo.
- » 1955. — D. Mateo Nebot, Vicario Castrense.
- » 1956. — D. Andrés Caimari, D. Juan Enseñat, D. Bruno Morey y
D. Sebastián Garcías, Canónigos.

LA CUARESMA EN MALLORCA

- » 1957. — P. José Sola, Jesuítas.
- » 1958. — P. Cañadell, Jesuítas.
- » 1959. — P. Cañadell, Jesuítas.
- » 1960. — P. José Sabater, Jesuítas.
- » 1961. — P. Vanrell, Jesuítas.
- » 1962. — P. Gaspar Munar, M. SS. CC.

El año 1962 fue el último en que se predicó la cuaresma de la Catedral en la forma tradicional, con sermón los miércoles, viernes y domingos. A partir del año 1963 hubo sermón cuaresmal solamente los domingos. Los nuevos tiempos que corremos aconsejaron esa reforma.

Los hombres se cansan de todo y son inclinados a mudanzas; pero la Iglesia en su misión salvadora tiene también recursos inagotables, para continuar llevando los hombres hacia Dios en medio del incesante vaivén.

G. M. O.

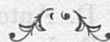
**PLATERIA VARIOS ESTILOS,
ORFEBRERIA ARTISTICA,
ESPECIALIDAD EN OBRAS
DE ARTE RELIGIOSO**

**JOYERIA CODA DE
LUIS CODA
Y CIA.**

**BROSSA Y JAIME II
TEL. 12517
PALMA DE MALLORCA**

Fábrica de Licores

Antonio Morey

La Bolsa de los Licores

S. José, 15 - Teléf. 69

Binisalem

**FABRICAS DE VIDRIO HUECO
Y MEDIO CRISTAL**

**Especialidad en vidrio S-NEUTRO Y CO-
RRIENTE para envases de bebidas carbónicas,
cervezas, conservas y laboratorio.**

**ESTABLECIMIENTOS
Y VIDRIERIAS LLOFRIU, S.A.**

CASA FUNDADA EN 1860

BARCELONA

Balmes, 23
Tel. 2214044

MADRID

Av. José Antonio, 54-2.º-n.º 1
Tel. 2473817

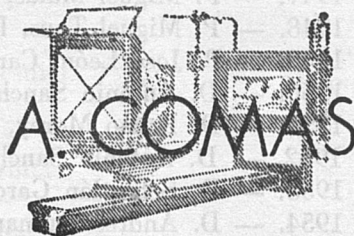
PALMA DE MALLORCA

Industria, 114
Tel. 31740 / 41

VALENCIA

Félix Pizcueta, 16
Tel. 228663

Fotografados

*Reproducción de transparencias en color
Misión, 61 - interior. Tel. 13952 - Palma*

MONUMENTOS TALAIOTICOS DE ESCORCA

(AVANCE DE SU CATALOGO)

Por J. Mascaró Pasarius

El término de Escorca designado en el *Llibre del Repartiment*, de Mallorca (s. XIII), con el sonoro y gráfico nombre de *Terme de Muntanyes* —que sustituyó a la denominación árabe de *Almallutx*, hoy dada solamente a una de las *possessions* del término— es uno de los más extensos de la isla y sin discusión el más abrupto.

Muchas de sus cumbres sobrepasan los mil metros de altura y en las laderas y barrancos existen espesos bosques de encinas y pinos que son en casos, poco menos que impenetrables y hacen la exploración arqueológica lenta, laboriosa y cansada. Muchas de sus cumbres, además, —no las más altas precisamente— con restos arqueológicos, constituyen de por sí, reductos casi inaccesibles e inexpugnables cuyo acceso adquiere caracteres de auténtica escalada.

En sus cuevas sepulcrales se han encontrado los más antiguos restos de la industria del hombre, de la isla, y en sus cumbres, laderas y barrancos, encontramos colinas fortificadas, talaiots, monumentos naviformes, poblados, etc. que entre otras cosas se caracterizan por una notoria falta de cerámicas romanas en superficie, al contrario de lo que sucede en los monumentos del llano.

Muchos de los megalitos de Escorca y zonas montañosas colindantes tienen su aparejo formado por piedras que en mayoría de los casos tienen el aspecto de haber sido simplemente recogidas de las proximidades y encajadas unas con otras hasta donde era posible, característica que viene determinada por la naturaleza geológica del terreno, pues según los geólogos, gran parte de la Serralada está constituida por rocas dolomíticas pertenecientes al muschelkalk (Trias), calcáreas de textura más o menos finas del Jurásico (Lias, Titónico, etc.) o calcáreas margosas del Neocomiano (Cretácico inferior).

Es por otra parte muy sugestivo el hecho de que es Escorca donde se han hallado los más notables instrumentos de sílex y donde además existen, según el geólogo D. Juan Bauzá Rullán, margas burdigalienses en Mortitxet,

MONUMENTOS TALAIOTICOS DE ESCORCA

con vetas de sílex que por su grosor y calidad podrían ser muy bien las proveedoras de la industria lítica del hombre prehistórico de la isla.

NOTA. Los números y letras que se insertan a continuación de cada nombre de los locales megalíticos que se relacionan, corresponden a la lámina y cuadrícula del *Mapa General de Mallorca* de J. Mascaró Pasarius, que ha sido levantado y publicado en 55 láminas desde los años 1952 al 1962.

ALMALLUTX. 4 (10-g)

En la ribera occidental del *torrent des Gorg Blau* existe una *plataforma prehistórica*. Parece se trata de un nuevo tipo de monumento, que denomino así provisionalmente y con el solo objeto de hacer notar que creo no se trata de los restos de otro monumento, sino que como el *fara* menorquín, y pese a su simplicidad, es un monumento completo.

Me dió la noticia de su existencia el geólogo D. Andrés Muntaner Darder.

La *plataforma prehistórica* es un rellano formado por un murallón semicircular o recto —según la topografía del terreno— que se encuentra en las laderas de las montañas. Dan la impresión de ser un *arengarium*, un *podium*. Los ocho o nueve ejemplares conocidos en Mallorca hasta hoy, presentan las mismas características y sugieren la misma idea. Se hallan en Terrelles, El Vilar, Siller, Serra de St. Vicent (todos en Pollensa) y en Santiani Gran (Campanet).

BINI GRAN. 4 (7-e)

Restos talaóticos en muy mal estado de conservación.

Bibliografía: J. Mascaró Pasarius: «Mapa General de Mallorca», 1955

CALS REIS. 4 (10-d)

Unos trescientos-cuatrocientos metros al este del túnel del *Nus de sa Carbata*, de la carretera de la Calobra, existen los restos de un poblado muy derruido.

CAN PAU. 4 (7-b)

Restos talaóticos en muy mal estado de conservación.

Bibliografía: J. Mascaró Pasarius: «Mapa General de Mallorca», 1955

CAN PONTICO. 5 (2-b)

En *Es Marges*, restos talaóticos diversos.

En *Es Collet des Voltor*, colina fortificada.

Bibliografía: B. Font Obrador y J. Mascaró Pasarius: «Tipología de los monumentos megalíticos de Mallorca», Colección Talaiot de Monografías Mallorquinas, n.º 3, Palma, 1962.

CASA NOVA D'EN JANER, SA 4 (11-d)

En el *Sementer de ses Pedres*, restos talaióticos muy derruidos.

COMETA DES MORTS, SA 5 (4-d)

Cueva natural de enterramiento en la que se encontraron: punzones de bronce de sección circular y de sección cuadrangular; botones de hueso, piramidales, con la típica perforación en V.; plaquitas laminadas en forma de triángulo equilátero e isósceles con perforación central; cuentas de hueso, unas acanaladas y otras de forma cilíndrica o prismática, con taladro a lo largo del eje mayor; un cuerno de bronce; plaquitas circulares de bronce; discos de bronce; un fragmento de patera grande; esquilas cónicas, de bronce; una fibula y punta de flecha de bronce; diademas y plaquitas de hierro; diez espadas, tres puñales y un *pilum* también de hierro; collares, brazaletes y punzones, la mayor parte de sección circular, de hierro; cinturón de plomo formado por ciento setenta y dos piezas troqueladas que se unían mediante alambres de bronce; infinidad de cuentas de vidrio y de pasta vítrea azulada, verdosa, amarilla, etc., con incrustaciones de óculos de pasta de variado color, de forma cilíndrica, esférica y bicónica, iban engarzadas en hilo de bronce o de hierro; lo que parecen apófosis de fémur humano, labrados y cortados en forma que uno los compararía a una especie de tapones alargados; cerámica de fabricación local, hecha a mano, de factura algo tosca, con galbos muy característicos. Falta en absoluto la cerámica exótica de importación, informa su excavador, el P. Veny, NAH, 2 (Madrid, 1953), 41-56.

Con referencia a la «especie de tapones alargados» es de notar los hallazgos en una estación al parecer tan diferente como la Necrópolis de Son Real (Santa Margalida), de los que los doctores Miguel Tarradell y Daniel E. Woods dicen: «los hallazgos más frecuentes han sido huesos trabajados en forma de tapón de botella. Aparecieron principalmente en las tumbas de los tipos 1 y 4. Su uso o significación es todavía desconocido» (The Cemetery of Son Real», en «Archaeology», vol. 12, n.º 3, agosto 1959, 194-202. *The objects found most...*). Estos tipos de tumba son de planta absidal o circular y pertenecen al período más antiguo de la citada necrópolis, entre los siglos VII y V antes de C.

Bibliografía: P. Cristóbal Veny: «La necrópolis de la cueva Cometa dels Morts, cerca de Lluc, en Mallorca», en «Archivo Español de Arqueología», 20 (1947) 46-59; 23 (1950) 319-328.

P. Cristóbal Veny: «Escorca (Mallorca). «Cometa dels Morts», en «Noticiario Arqueológico Hispánico», 2 (Madrid, 1953) 41-56.

J. Mascaró Pasarius: «Mapa General de Mallorca», 1957.

B. Font Obrador y J. Mascaró Pasarius: «Tipología de los monumentos megalíticos de Mallorca», Colección Talaiot de Monografías Mallorquinas, n.º 3, Palma, 1962, 98.

(Continuará)

Specio MAYORQUINA

RECORDS D'UN VIATGE

III

Ja he dit més endavant que a Damasc, i principalment al mes de juliol, hi feia massa calor per a un mallorquí. I així res no té d'extrany que la set ens turmentàs, tant a mi com al meu company, el P. Pericàs.

Per matar-la d'un cop resoluérem anar a fer quatre passes per aquella ciutat, xopa d'història i de records bíblics.

Al punt, però, sorgí la qüestió: què prendríem i on ho prendríem. Perquè de begudes i coses fresques prou que en vèiem; però cap no n'hi havia que mos agradàs. Ja he dit que a l'Orient no miren prim en qüestió de pulcritud i netedat, i com que vèiem la manera com preparaven els gelats i les begudes, sense miraments de cap classe, mos ne fèiem estugosos, i sols de veure-ho, tota la set que teníem ens passava als talons, giràvem en coa i anàvem a veure a una altra banda ho feien millor. Prec al lector que no se'n rigui de mi; però sincerament jo li he de confessar que després de girar tota la plaça major i els carrers de l'entorn, ens retiràrem sense trobar res que ens agradàs. La colometa que des de l'arca amollà Noè, va fer lo mateix (Gen. 8, 9). I així no fórem els primers en ser tan prim-mirats. Vaig insinuar al meu company que compràssim un quilo de peres molt bones, que jo havia vistes; més a ell no li semblà encertat el pensament, i així ho deixàrem anar per l'hora del sopar. Amb tot, jo prou li deia: En Sanxo Panza, quan era governador de l'illa Baratària, acudí a la fruita com a remei per escapar de la mà dels metges.

Més tard, però, en vingué a la memòria un record bíblic de que val més l'abstinència i la moderació que no la glosia i la golafraria. Fou el cas d'*En Giezi*, el criat del profeta Eliseu, cas que ací contaré breument perquè té per protagonista *Naaman*, natural de Damasc i Generalíssim dels exèrcits del rei de Síria Benadad II. Això succeí devers l'any 859 abans de Crist, i la seva narració detallada es troba al llibre II dels Reis capítol 5 on la trobarà el lector, que ja s'ha avesat a llegir la Bíblia.

El cas de Naaman

Ja hem dit que era cap dels exèrcits del rei de Síria. Idò bé, aquest senyor, ric, honrat i també pundonorós, com a bon militar que era, un dia es trobà atacat de lepra, malaltia oiosa i repugnant, però sobretot per un militar. Ja es deixa entendre que a la casa de Naaman s'hi havien de sentir molts d'aís i gemecs.

Però, mira casualitat, a la casa de Naaman hi estava de criada o, més exactament, d'esclava una atlota israelita, que servia a la senyora de Naaman. Doncs bé, questa esclava, que amb una incursió havien feta captiva, els de Damasc, cansada de sentir gemecs, digué un dia a sa senyora: Tant de bo el meu senyor es presentàs davant el profeta que hi ha a Samaria! Estic segura que l'alliberaria de la seva malatia.

Naaman anà tot d'una al seu senyor, Benadad, el Rei de Síria, i li digué: «Això i això m'acaba de dir l'esclava israelita de ca-meva».

«Au, ves-hi tot d'una, i jo et donaré una carta per al rei d'Israel».

Al punt partí Naaman cap a Samaria tot carregat de dons: deu talents d'argent (un talent pesava uns 43 quilos), sis mil sicles d'or (un sicle pesava 16 grams) i deu mudes de vestits. Ja es veu quina era l'esplendidesa d'aquella gent.

En arribar a Joram, rei d'Israel, li mostrà la carta de recomanació del Rei de Damasc, Benadad. La carta deia així. «Mira que t'envii Naaman, el meu servent, a fi de que l'alliberis de la seva lepra».

Però Joram no entengué la finesa de Benadad, i acabada de llegir la ditxosa carta, amb senyal de gran indignació s'esqueixà la túnica de dalt a baix, mentres s'exclamava: Per ventura som ja un déu, per a fer morir o tornar a vida els homes? Com s'entén això que aquest m'envii un home per a curar-lo de la lepra. Estau-li alerta. Aquest general amb la seva acompanyada no cerca sinó embuiar fil i cercar motius de guerra contra mi.

No veia el curt de vista, que Benadad sols li volia fer una atenció, dient-li «a fi de que tu l'alliberis de la lepra». Just volia dir: Que tu facis el que saps, alliberant-lo, sia por tu mateix, sia per mà del profeta que tu tens i noltros no tenim.

Amb tot això a la ciutat s'armà un gran rebombori. El profeta Eliseu l'home de Déu, se'n temé de lo que acabava de fer el rei d'Israel, i ple de confiança que l'ofici li donava, envià a dir al rei: I com així us heu esqueixat les vestidures? O no hi ha un profeta a Israel? Aleshores s'acostà Naaman a la caseta del profeta amb tota la seva gran acompanyada de carros i cavalls. Un profeta fals hauria aprofitat l'ocasió, assaciant-se del gran obsequi.

Pero no. Eliseu prou sabia que ell no curaria la lepra sinó Jahvé el Déu d'Israel, i Aquest era el que havia de creure i adorar, no el seu representant. Es per això que ni tant sols sortí de la seva casa, com ho demanava la cortesia i més a l'Orient. I així se contentà d'enviar-li un seu criat que li digué: «Senyor, vagi, se senti set vegades al Jordà i la seva carn tornarà neta».

Però aquí sortí el pundonor militar i tota la manera de pensar dels mundans. «Com és ara, —s'exclamà el general—. Vaja una manera de rebre la gent i vaja una manera de curar malalties. Endemés, què són les aigües del riu Jordà devora les nostres de l'Amara, netes i cristal·lines que passen per Damasc. Si no s'hi poden comparar ni de set llegos. Vaja, vaja. Tornem-ne a Damasc. Jo que m'havia cregut que tot d'una que em veuria correria cap a mi, i invocant amb grans crits el poder de Jahvé, el seu Déu, aniria tocant una per una totes les meves llagues i tots els meus bonyes. Vaja una broma!

El gran miracle

Ja se'n tornava cap a Síria tot indignat, quan s'hi atancà un dels seus acompanyants, que, al menys en aquell moment, tenia més seny que no ell, i li digué amb tota veritat i sensatesa: Però, Pare meu, si el profeta t'haguera imposat una cosa grossa i mala de fer, no l'hauríeu feta? Idò, per què no heu de fer això que vos ha dit: Renta't al Jordà i seràs net?

Naaman trobà que tenia raó aquell servent seu. Devallà, s'enfonya set vegades dins l'aigua, i a la setena la seva carn quedà tan neta i fresca com si fos la carn d'un infant.

Allavores Naaman, tot ple de confusió i d'agraïment se'n tornà de pressa cap a Eliseu amb tota la caravana d'acompanyants i feu aquesta bellíssima professió de fe: Estic convençut que en tota la terra no hi ha cap Déu, fora d'Israel. Volia dir: Tot el món, començant per Damasc on jo estic, té per déus lo que no són déus, fora d'Israel.

Com a prova de la seva profunda convicció Naaman feu dues coses: la primera s'espanyà en que Eliseu acceptàs un present de la seva mà. Però Eliseu no es deixà convèncer, i tot ho refusà.

Aquesta negativa, però, donà més prestigi al profeta i reforçà encara més la fe de Naaman en Jahvé, el vertader Déu de tot el món. Per això, i aquesta és la segona cosa que feu, digué a Eliseu: Me permeti, per favor, que me'n dugui dues somades d'aquesta terra de Jahvé, perquè el teu servent ja no farà més holocaust o sacrifici a cap altre déu, llevat de Jahvé.

Amb aquestes paraules Naaman deixava entreveure que la seva fe no era del tot perfecta, puix que creia que Jahvé era abans que tot Déu d'Israel, i que no se li podia tributar culte més que dins la terra d'Israel. Per això se'n volia dur aquella terra per fer-li a Damasc un altar on poder-li oferir els seus sacrificis. Darrera Naaman són molts els que per devoció se'n dugueren terra de Jerusalem, com a record de la visita. A mi mateix me feu aquest encàrreg un dels nostres apostòlics de La Real, encàrreg que vaig complir, duguent-li una bosseta de terra de Getsemaní. Jo per una banda tenia la fe més clara, i per l'altra la meua acompanyada era més humil i més moderna. No hi figuraven els muls de càrrega com en la del ric Naaman.

Giezi el leprós

I ara és l'hora de parlar del criat d'Eliseu nomenat Giezi. Aquest no tenia la vista tan clara i tan sobrenatural com el seu senyor, el profeta Eliseu. Per això, una vegada Naaman s'hagué allunyat, li pitjà darrera per veure si se'n duria qualque cosa de lo molt que Eliseu havia refusat. A la fi el va trobar. Naaman, que el conegué, baixà del carro i li digué: Què hi ha de bo? Giezi, cegat per la cobdícia s'atreví a enflocar-li aquesta: Acaben d'arribar a ca-nostra dos joves, fills de profetes, i Eliseu, el meu senyor diu que ens vendrien bé dos talents de plata i dues mudes de vestits. Naaman li digué: Més aviat pren dos talents, que li donà dins un sac cadascún; i pren també dues mudes.

Llavors Giezi partí i amagà aquelles coses a una casa, i se'n tornà a Eliseu. Aquest en veure'l li digué: D'on venim, Giezi? Aquest li respongué: Es que el teu servent no ha anat enlloc.

—Ja ho sé. I he vist quan Naaman ha baixat del carro... Tu has pres el diners i ara et podràs fer vestits, comprar oliverars i vinyes, i bestiar menut, guardes de bous, servents i serventes; però ja que has pres les riqueses de Naaman, també la seva lepra se prendrà a tu i a la teva descendència per sempre. I Giezi a l'acte partí, quedant blanc per la lepra com la neu.

Bé va sentenciar un dia Sant Pau: Tots aquells que volen fer-se rics (de pressa) cauen en temptacions i paranys, en molts desitjos insensats i perniciosos. que *enfonsen els homes en la ruïna i la perdició* (I Tim. 6,9).

¿Va esser per ventura per això que no volguérem tastar res a la plaça de Damasc?

Miquel Ollers, M. SS. CC.

FABRICA DE CADENAS, ORO
PLATA Y OTROS METALES

Hijos de

Claudio Pomar

Sucesores de la Casa
L. POMAR E HIJOS
Fundada en 1866

Fábrica y Oficinas: Francisco Pizarro, 1001 - B.
Tels. 25651 - 14642. Apartado 107

PALMA DE MALLORCA

Taller Mecánico

Hijos de Jacinto Soberats

Venta Motores y Bombas

Guarch

Mayor, 45 - Teléf. 85

La Puebla

FLORA DE MALLORCA

P. Francesc Bonafè, M. SS. CC.

(Continuació)

EQUISETINIES - EQUISETALS

Microfil·les. Fulles petites en relació amb la tija. Tija articulada; fulles verticil·lades, esquamiformes concrescents en beina envoltant la tija; esporangis a la faç inferior del limbe dels esporòfils disposats en espiga.

EQUISETACIES

Rizoma rèptil; tiges dretes formant manyocs laterals espessos. Fulles estèrils unides en una beina que envolta la tija. Esporofil·les amb nombrosos verticils formant una espiga terminal diferenciada. Protals dorsiventrals, laminars, verds, laciniats, dioies. Espores amb elateris higroscòpics.

EQUISETUM L.

28. *E. maximum* Lamk. (1778). – *E. Telmateia* Ehrh. (1783).

Equisetum paraula llatina traduïda del grec que significa Coa de cavall. *Maximum* per la seva grandària. *Telmateia* = propi del pantà. Mall. *Coa de cavall*. *Coa de rossí*. Cat. *Cua de cavall*. *Cua d'euga*. *Herba estanyera*. *Trenca-nua*. Cast. *Cola de Caballo*.

Rizoma rèptil, compacte, negre, amb tubercles. Tija fèrtil buida, blanca d'ivori, rarament verdsosa, no ramificada, ordinàriament llisa, amb grans beines brunes de 20-30 dents allargades, acuminades-subulades i a l'extrem una espiga d'esporefil·les subcilíndrica, obtusa, de 6-14 2-2,5 cm; tiges estèrils buides blanques, solcades, amb verticils amb nombrosos rams simples, verds. Vivaç. Fructificació: març.

Vores de torrents i síquies. Andratx. Puigpunyent. Lluc, Vall de Josafat. Sóller, Torrent Major, davant les cases del Teix, a Can Gomila i a la desembocadura.

Àrea geogràfica. Europa meridional i central. Àsia occidental. Atlàntides. Califòrnia.

Serveix per pulir fustes i metalls. Els romans se menjaven els ulls tendres com espàrecs. És astringent i diurètic, indicat en la hidropesia, mal de pedra,

disenteria, diarrea, hemoptisis, hematúria i altres hemorràgies. Favoreix la recalcificació dels tuberculosos. S'empren les tiges estèrils cullides a la primavera ja seques. Un bulliment de 30 a 50 gr. de planta seca durant mitja hora en mig litre d'aigua. Una tassa al matí, altre al migdia i la tercera al vespre.

Equisetum maximum = Coa de cavall

29. *E. arvense* L.

Perquè es fa pels camps. Cat. *Sangua*. *Cua de cavall*. Cast. *Cola de caballo*. *Cola de rata*.

Tiges dimorfes, les fèrtils de 10-25 cm. simples, llises, brunes rogenques, d'aparició anticipada respecte a les estèrils, marcescents després de la fructificació, amb beines molt separades de la tija, brunes, espaiades, ovoïdeo-acampnades, terminades en 8-12 dents lanceolades acuminades; espiga petita (de 2-4 cm. per 6-10 mm.), oblongo-cònica, prima, obtusa. Tiges estèrils de 2-5 cm., verdes, un poc aspres, primes, profundament solcades, amb la cavitat axial petita, brunes, aplicades a les tiges, terminades en 6-19 dents negres; rames verticil·lades nombroses, \pm llargues. Vivaç. Fructificació: març.

Camps humits, vores dels torrents. Gorg Blau. (Marès citat per Barceló). Hem vist les tiges estèrils dins el torrent des de la Font del Poll fins al Gorg Blau (10-6-63), associat amb l'*E. ramosissimum*.

Area geogràfica. Des de Portugal al Japó i Nord d'Àfrica. Canàries. Sur d'Àfrica. Nord Amèrica.

Les mateixes propietats que l'anterior.

30. E. ramosissimum Desf. (1799).—*E. ramosum* DC.

Tiges homomorfes d'un verd grisenc, erectes, arribant a 2 m., persistents a l'hivern, generalment ramificades amb les rames solitàries o verticil·lades; beines llargues, aixamplades al capdamunt, de dents negres, fràgils; espiga terminal curta, ovoïde, apiculada. Vivaç. Fructificació: primavera. Espècie molt polimorfa.

31. var. simplex (Döll) Milde. — *E. elongatum* v. *simplex* Döll, (1855). Beines allargades cilíndriques, un poc infundibuliformes a l'extrem. Tiges nues o amb algunes rames solitàries, 40-80 cm., amb 8-14 solcs, erectes, llises.

Llocs humits, síquies i torrentols. Sóller (Mares). Barranc de Sóller (Bourg). Pont d'Inca, Torrent Gros (Bianor). Torrent de Sa Granja, Esporles (J. Cañigüeral). Artà, Na Vergunya (Ll. G.). Sóller, Torrent Major des del Teix a la desembocadura. Abundantíssim. La var. *simplex* junt amb l'anterior. Artà (Ll. G.). Sóller, Torrent Major.

Area geogràfica. Europa atlàntica i meridional. Àsia. Àfrica i Madagascar. Amèrica de Colòmbia a Chile.

CELLER TIPICO

"SA TRAVESSA"

Casa de comidas

Vinos exquisitos de fabricación propia

Fco. Navarro, 4 - M. Durán. 16. Tel. 331 - Inca (Moa.)

TURRONES DELANTE

FRANCISCO CABANELLAS

Gral. Franco, 27

I N C A

Fábrica de piedra artificial. - Cemento armado, Mosaicos, Azulejos e imitaciones a Mármol

Juan Estela

Calle Aragón, 66
Teléfono 12320

(Carretera de Inca)
Palma de Mallorca

FAJAS REINA

JOSE TOUS FERRER, 1

TEL. 16033 - PALMA

Electrofil

AISLANTES — CONDUCTORES — TERMoeLECTRICIDAD

Bartolomé Ferrá, 4 — Teléfono 1 42 55

PALMA DE MALLORCA

LES EXPOSICIONS

Círcol de Belles Arts

Exposició Josep Miret

La història i la personalitat artística de Josep Miret és prou coneguda de tots. No fa encara molt de temps va exposar al Círcol de Belles Arts una col·lecció de teles, unes més ambicioses que les altres, però totes dignes d'admiració. Miret posa en les seves obres una sinceritat i força expressiva tant a les natures mortes com als paisatges, als quals dóna un realisme sorprenent. Miret posseeix una autèntica vocació; per això els seus resultats són positius i segurs.

Ramon Nadal

Davant la pintura de Ramon Nadal podem repetir —com altres vegades hem fet— que ens trobam amb un pintor que ha fet escola de les seves obres. Les teles que exposa foren l'admiració del públic que s'agrada de les obres bones. Podríem parlar molt de l'artista. La seva obra, però, creim que parla per si mateixa. Tothom reconeix la mestria de l'artista.

Manuel Pujol

El Círcol de Belles Arts ha inaugurat l'any amb una exposició d'un pintor ben dotat i d'una pizellada neta i minuciosa. El quadres de Manuel Pujol dins el seu propi estil, demostren una ben cultivada disciplina i un afany de perfecció.

Galleries Costa

Katy Isern

Les teles d'aquesta respectable senyora demostraren ser fetes amb el cor i l'ànima, però no d'una artista pintora: semblen més aviat d'un que es distreu pintant i seli ocorre de presentar les teles a un públic. Jo diria que hauria estat millor presentar-les a una selecció d'amics i no a un públic de galeria. L'exposició tingué o no tingué èxit: per al nostre cas fa igual. Katy Isern mostrà la seva obra en públic, com eren els seus desitjos.

Fontanals

Fontanals ha presentat una sèrie de figures confeccionades amb papers retallats. Es tracta d'un treball molt minuciós i fet amb una certa manya i gràcia.

Galeries Quint

Exposició col·lectiva

Els artistes pintors Rafel Amengual, Lluís Andreu, Calvo Carrión, Robert Clement i l'escultor Miquel Morell ens oferiren tots junts una selecció de les seves obres més recents. Es tracta d'un grup d'artistes units per un mateix ideal artístic, unes inquietuds i uns desitjos de treballar.

Galeries «Moisés Alvarez»

Valerià Pinell

Valerià Pinell exposà una interessant col·lecció de teles, en nombre de catorze, totes elles tractant tems de Mallorca: Selva, Alcúdia, Orient, Deià... Pinell posseïx una espàtula incansable, dona teles de gran força expressiva i colorit ben ric. El trassat hi és donat amb valentia i està ben resolt.

Caty Juan exposà a París

L'exquisida pintora mallorquina Caty Juan ha exposat a la «Galerie Ron-Pont-Elisseeés» de París. Hi presentà paisatges de Madrid i de la Ciutat de Mallorca, i també retrats i quadres de composició i dibuixos damunt tela. Aquesta sortida de Caty Juan a una de les més famoses galeries de París parla de l'interès de la seva obra i de l'estima amb que és considerada aquesta pintora de la nostra terra.

Què passa a les Galeries d'Art

Des de fa un cert temps les exposicions no canvien amb la freqüència que era de costum. Hi ha galeries que tenen l'obra d'un pintor alguns mesos seguits. Només el Círcol de Belles Arts segueix constant amb les exposicions quinzenals. Què passa no ho sabem.

I ja que parlem del Círcol de Belles Arts com a entitat sempre en primera línia d'inquietuts culturals, esperem que ara, propietari del Palau Balaguer, donarà encara unes proves més palpables d'aquesta inquietud i que Mallorca se sentirà orgullosa d'aquest Círcol.

Josep Bauçà i Pisà

Vida Cultural

● L'Editorial Barcino ha publicat, dins la seva "Col·lecció Tramuntana", el llibre **Estampes del Rosselló**, d'Elisabet Oliveres-Picó. **Estampes del Rosselló** és un llibre de prosa deliciosa, brufada sempre d'evocació i record, de descripcions fresques i portentoses. Té capítols que són fulls autobiogràfics, d'altres que són visions de paisatges i contrades del Pirineu, i finalment uns altres són dedicats a la gastronomia del país. Clou el llibre un darrer capítol que conté una estampa històrica de quan la guerra entre Pere el Gran d'Aragó i els reis Felip III de França i Jaume II de Mallorca, estampa que ens posa de relleu una sèrie d'episodis viscuts en aquelles contrades del Rosselló que aleshores eren patrimoni de la Corona Mallorquina. Consideram aquest darrer capítol summament interessant per als estudiosos de les coses de Mallorca.

El llibre du un pròleg, que és també una filigrana d'estil i un joiell literari, del poeta del Rosselló, Edmund Brazès, i unes belles il·lustracions de Josep Picó.

● La revista "Poemes", de Barcelona, en el seu número 7 dedica la seva primera pàgina al nostre Ramon Llull, del qual transcriu en la seva secció "Poetes de sempre" uns preciosos fragments del **Llibre d'amic e Amat**.

També en la seva secció "Correu de poesia" i en una recensió titulada **Activitats entorn de la poesia** fa un esment dels principals estudis crítics sobre poesia, apareguts a diverses revistes, entre els quals ens plau subrair els dels nostres mallorquins Miquel Gayà amb els seus treballs **Mallorca i Josep Carner** publicat a «Serra d'or», i **El sentiment amorós en la poesia de Miquel Fortesa** publicat a "Ponent"; el de Guillem Colom, **Vigència de la poesia de Ramon Llull**, publicat a "Ponent"; i el de Miquel Dolç, **La poesia de Llorenç Ribet**, també a "Ponent".

De la revista "Ponent" en fa, a més, una llarga recensió i en dóna un judici

crític sobre les seves activitats. Entre la nòmina d'altres revistes que aiximateix toquen, d'aprop o d'enfora, temes literaris, fa esment de la nostra revista «Lluc»; esment que agraïm.

En el seu ric i substanciós noticiari internacional de temes relacionats amb poetes i poesia, dóna la notícia del mallorquí Josep Maria Llompart, que prepara un llibre de poemes baix del títol **La terra d'Argensa**.

La revista "Poemes" és una publicació trimestral estrictament especialitzada, presentada amb summa dignitat i pulcritud.

● L'obra teatral de Joan Mas, **Un senyor damunt un ruc**, ha alcançat un èxit vertaderament fabulós amb motiu de les seves representacions al "Romea" de Barcelona, representacions que han sobrepassat el centenar. Aquest èxit ha coincidit amb la publicació de la mateixa obra que obté aiximateix un altre èxit de difusió i venda.

● Amb motiu del centenari del naixement de l'escriptor menorquí Angel Ruiz i Pablo, a Menorca s'han organitzat diversos actes culturals i conferències, entre les quals esmentarem les que hi han pronunciat Octavi Saltor i Josep Maria Llompart.

● Un altre acte ha tingut lloc a la "Casa de Menorca" de Barcelona amb una conferència que hi pronuncià també Octavi Saltor, glossant la vida i l'obra del gran escriptor i poeta de l'illa germana, l'esmentat Ruiz i Pablo.

● El setmanari "Sóller" segueix publicant setmenalment la seva secció **El món i la bolla**, a càrreg de Miquel Castanyer, escrita en un mallorquí sempre deliciós i fresc, i on comenta coses de tot el món. Volem subrair, però, avui, el tema **La foganya**, que en el número de 20 de febrer passat hi posà, un bocí de prosa amarada de lirisme i de sentiment per la terra i la llengua nostra.

Els nostres llibres

"L'Altre Demà", per ESTANISLAU TORRES (Barcelona, Edicions DESTINO, 1964; Col·lecció "El Doff").

Estanislaus Torres, amb un diàleg viu, ens conta sobriament la crònica vulgar d'una família menestral, centrada en el tipus d'un home aturat, dèbil per a resoldre les situacions i els problemes que comporta el desenvolupament de la vida.

Miquel no té il·lusions, es conforma amb un sou insuficient solament per la manca de decisió en rompre una amistat "paternal" que l'uneix amb el senyor de la fabrica, i que de fet és un lligam que cohibeix la seva llibertat.

Enyora la protecció de la mare, la seva excessiva comprensió. Rosalia, la seva dona, de caràcter aspriu, accepta de mala gana la situació i lluita per una autonomia massa egoista. Miquel, conscient de les seves limitacions, resta callat i segueix el destí acceptant-lo, sense violències.

En el llit, malalt, mirant unes fotografies grogues de passades excursions muntanyenques —intents d'evasió— va revisant la seva vida monòtona que poc a poc esdevé petita tragèdia: la seva impossibilitat moral de lluitar per a millorar la seva existència. L'horitzó es redueix a l'horitzó de la seva finestra: El seu fill Narcís esdevindrà un home bo, conformista, confiat —com ell— i, com ell rebrà la ferida de la societat.

La novel·la es llegeix amb un interès creixent. El llenguatge planer, palpitan, el seu verisme, ens fa identificar amb l'agut sentit social de l'autor.

"El Déu dels Pares i el Déu dels fills" del P. ANDRÉ GODIN, S. I. Barcelona. (Ed. ESTELA; Col. "La vida i l'amor").

No hi ha ningú que dubti encara de les dificultats que comporta la bona educació dels fills en uns temps com els nostres. Els pares de família es demanen amb angoixa si estan en el vertader sistema, si no hauran de canviar i què és allò que alimenta dins el pit el seu fill: si un revolucionari en potència o més bé una fe senzilla sense massa dubtes ni profunditzacions de tots els seus avantpassats.

¿Es possible que aquests fills nostres s'aixequin un dia contra nosaltres per acusar-nos de la seva falta de fe?

El llibret que acaba de publicar l'Ed. ESTELA és un recull d'unes classes del P. André Godin a l'escola dels pares i

educadors del centre internacional "Lumen vitae" de Brusel·les.

Una escola per pares i educadors. ¿No serà tal volta aquesta la solució? Perquè és necessari estudiar els temps nous, els nostres fills i les crisis d'adolescència en un diàleg de pares amb educadors i de pares amb pares.

La primera part del llibret estudia la influència que poden tenir els pares en la concepció del Déu dels seus infants. Massa sovint els educadors han estat causa de que els nins creïessin amb un respecte temoreg de Déu més bé jansenista i allunyador. Els fèrem creure que Déu era un Déu al servei dels pares, una segona teta que els obligaria a acabar-se la sopa, un mestre que castigaria a l'acte les més petites mentides que condemnava al seu infern a qualsevol que jugàs amb el foc del braser. Exigim que el nostre fill canviàs la seva manera d'esser sols perquè s'acabava de confesar o combregar. ¿I no els hem demanat sovint que ens acusassin els seus pecats a nosaltres en lloc d'ajudar-los a fer un examen lliure i sincer davant Déu?

La segona part plantetja un problema força delicat: La influència dels pares en la imatge que es formen els nostres fills del sacerdot.

Cada dia és més general el cas de l'atlot de 12, 14 anys —educat dins un respecte temoreg al sacerdot— que descobreix de sobte en el seu vicari un jove com ell, alegre i esportiu, capaç de banjar-se amb ells una tarda de vacances. Es la dessacralització de lo sagrat. Quina serà la reacció dels atlots per lo que respecta al seu contacte amb Déu?

El P. Godin admet el perill de que es perdi el respecte a lo sagrat i de que l'adolescent es rebel·li contra el sacerdot a la mateixa edat en que es rebel·la contra els seus pares. Però serà fruit d'una educació exagerada que ha pintat un sacerdot par damunt lo humà, un heroi, un estrany.

Així el 40 % de dubtes sobre la fe entre col·legials d'un i altre sexes de l'ensenyament de l'Estat i el 30 % d'instrucció catòlica a França, han resultat esser fruit d'aquest xoc entre la imatge idealitzada del sacerdot que es formaren a la infància, i la realitat.

El camí a seguir pels pares és molt semblant a l'aconsellat al primer apartat: No fer creure als fills que el sacerdot és un sant ni un màgic ni un policia ni massa familiar de casa ni idealitzar-lo amb aventures missionals.

El sacerdot està per ajudar a créixer a tots, grans i petits, fins arribar a la maduresa de l'estatura del Crist.

La tercera part de l'interessant llibret del P. Godin que anam ressenyant és un article que publicà sobre el problema de la iniciació a la pregària cristiana. Un altre capítol delicat. Saber el moment en que els pares s'han de retirar per deixar al seu fill en contacte directe amb Déu.

Saber obrir-los a la pregària catòlica, desinteressada i universal. Perquè se-gueix essent una vergonya que, als nostres temps, quasi el 50 % dels batxillers de 14 i 15 anys resin únicament i exclusivament per conseguir vèncer les temptacions d'impuresa i reeixir en els seus estudis.

Recomanam el llibre del P. Godin, S. I. a tots els nostres pares i educadors cristians. Però sobre tot els suggerim que no es tanquin en la seva autoritat ni en el cercle de la família. Que escoltin els fills, que dialoguin amb els altres pares i educadors a fi de conseguir l'educació cristiana i actual, cada dia més difícil, però també més honrosa i important.

Constitución litúrgica del Vaticano II. Texto y comentario teológico-pastoral, por el P. Miguel Nicolau, S. I. Editorial Apostolado de la Prensa, Madrid, En 8.º págs. 337. 60 ptas.

Nuestro ilustre paisano el P. Miguel Nicolau, S. I. profesor de la Universidad de Salamanca, nos ofrece en este libro un comentario completísimo a la Constitución sobre Liturgia promulgada por el Concilio Vaticano II el 4 de Diciembre de 1963. No deja punto alguno por dilucidar y lo hace siempre con concisión, profundidad y equilibrio. A veces se extiende en algún punto más expuesto a falsas interpretaciones, como en el relativo a la piedad privada y el ascetismo, defendiendo la doctrina tradicional de la Iglesia contra las exageraciones del panliturgismo. El comentario correspondiente a los capítulos VI y VII de la Constitución sobre la música sagrada y el arte y objetos sagrados son debidos a los PP. Manzarraga C.M.T. y Rodríguez Panyagua C. M., respectivamente, especialistas en la materia. Es un libro que será muy útil a sacerdotes y seminaristas y a cuantos quieran conocer a fondo la importante Constitución Conciliar sobre la sagrada liturgia.

BANCA MARCH, S. A.

CAPITAL: 300.000.000 de pesetas
totalmente desembolsado
RESERVAS: 404.000.000 de pesetas

Domicilio Social:
PALMA DE MALLORCA
San Miguel, 17 - Teléfono 24805 (5 líneas)

Agencias Urbanas:
Puerta San Antonio
Plaza Pio XII

SUCURSALES:
Fenlanitx, Inca, Llucmajor, Manacor,
La Puebla y Tarrasa (Barcelona)

Realiza toda clase de operaciones de
Banca, Bolsa, Cambio

CAMARA ACORAZADA CON COMPARTIMIENTOS DE ALQUILER

Aprobado por el Banco de España,
con el número 5.042

Banderines

SALMA

Escudos, insignias y calcomanías

Eusebio Estada, 150 - 2.º - 1.ª

Teléf. 52633

PALMA DE MALLORCA

CERERIA BARCELO

Velas litúrgicas, calidades para la
Santa Misa y Exposición del Santísimo

San Miguel, 142

Palma de Mallorca

Cordelería

Catalá y Riutort, S. L.

Lonjeta, 14 - Teléf. 21761

Palma de Mallorca

EN PENYA

Per Miquel Ferrà i Martorell

¿Qui era aquest homo en realitat, del qual els vells pollencins conten encara mil històries?

Per ventura un profeta? Quina estranya virtut era la seva? ¿Quin sentit? Quin pacte tenia amb la natura? Com podia preveure les coses o descobrir lo que a l'altre cap del món es passava?

Conten que una vegada un homo anà a robar a son sembrat de blat i li va fer desaparèixer un munt de garbes.

Ell ho va sebre però en lloc de castigar-lo només li digué que abans d'un any, un altre ja l'hauria enviat a la presó... i així fou. Qualque temps després, el mateix, anà a robar a ca un altre, l'agafaren i la justícia el va posar bé...

Un altre vegada qui estava arreglant menjar pel bestiar, de cop, s'exclamà:

—Ara el nostro fill qui és a Cuba ha mort d'una angina perquè el metge en lloc de sabre-lo curar ho ha desbaratat més...

I qualque temps després rebien el comunicat de la trista notícia esdevinguda a la mateixa hora i del mateix mode que En Penya havia vist.

Anant amb uns amics seus amb un carro i com tots xerrassen manco ell qui pareixia estar en contemplació.

—Què vos passa? —li demanaren.

—Que ara a tal indret n'hi ha un qui m'alaba i un qui me dejecta...

I tal com havia dit a la mateixa hora i en el mateix lloc se passava aquell fet...

Una cosa curiosa era que sabia quan havia de morir, de tal manera que un pic estava molt malalt, s'hi presentà el capellà amb l'extrema unció, però ell digué:

—Senyor vicari! Vos podeu tornar per ací a on heu vengut perquè no serà avui que deixi aquest món. En sortiré d'aqueixa encara i primer n'enterraran molts abans que a mi...

Per contra, un altre dia qui estava passejant tranquilament, qui pareixia tenir una salut de lo millor, cridà la fia i li digué:

—Ves a cercar el capellà que ara em tenc de morir.

L'al.lota ho fa així i quan el ministre de Déu arribà a Can Penya ja aquest s'havia colgat en el llit, expirant...

I encara una de les seves visions o profecies mos pertoca a noltros, els d'aquesta generació:

—Veuran molts d'homos volar pels aires i durant aquesta centúria finirà el món.

Terrible visió, Déu meu!

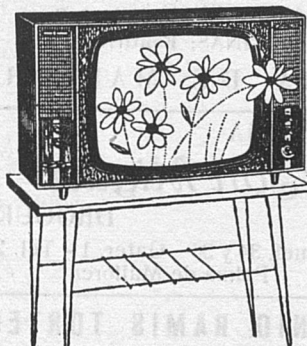
Quan digué això encara no hi havia avions; més avui els homos van per l'espai, travessen la murada del renou, son llançats a la immensitat estratosfèrica a bord dels coets, van a conquerir altres mons des dels ulls vigilants dels satèlits artificials i la conquesta de l'espai ja no és impossible sinó inevitable...

La primera part de la profecia ja està complida. Déu vulgui que En Penya, el profeta pollençí del segle passat s'hagués errat amb la segona.

tv

ANGLO

mejor que la realidad

Una
Exclusiva
de:

CASA BUADES

ANTONIO BUADES FERRER S.R.
AV. A. ROSSELLO 82 • PL. PIO XII - AV. JAIME III

Mod. 1044 de 1970

aprobada en valencia

Perlas Manacor, S. A.

ALTA FANTASIA - PERLAS - JOYERIA

Pl. Pío XII, 9 - Tel. 1654B

PALMA DE MALLORCA

Telegramas: PERMASA

Casa Central: Pl. Rector Rubí, 8

Tel. 143 (3 líneas)

MANACOR (Mallorca)

CUEVAS DE CAMPANET

MALLORCA

Maravilla subterránea descubierta en 1945
Filigrana de color natural, conservada en
toda su belleza original. Rodeada de ma-
ravillosas vistas panorámicas.

Espléndida iluminación - Guías intérpre-
tes - Servicio de bar.

Abiertas al público todos los días.

Sastrenia Eclesiástica

Pedro García

*Extenso surtido en toda clase de
géneros eclesiásticos.*

Calle Morey, 21 — Teléf. 12137

PALMA DE MALLORCA

En la plaza de Lluç

Colmado, Horno y Panadería

Teléf. 8

ESTABLECIMIENTOS

VICTORIA

Imprenta, Papelería y Objetos regalo

Jaime II, 82 y Verí, 5 - Tel. 11897

PALMA DE MALLORCA

GESTORIA

Antonio Ferrari

Sirena, 7 — INCA

GALLETAS QUELY Y CA'N GUIXA

Sólo fabrican calidad

Destilerías de Anisados y Licores
Cosechero y Exportador de Alcaparras

Jorge Perelló Serra

Carretera de Sóller - Apartado 187 - Teléfono 25696

Dirección teleg.: GELLORRA - Palma de Mallorca

PARA SU GANADO LO MEJOR

Pienso

PIEMA PROTECTOR

**Pollitos carne Cornish - White Rock
Superponedora Lykes**

Información y Ventas:

Honderos, 95 - Palma

DAES

CONFECCIONES Y BORDADOS

Colón, 32 - Tel. 11358

PALMA DE MALLORCA

Fundición de hierro

Metales y construcción de modelos

Metalúrgicas Palma

FUNDICION Y TALLERES:

Semolera, 31-35

Teléfono 22087

ALMACEN: Oriente, s. n.

OFICINAS: Fontirroig, 2

PALMA DE MALLORCA

FERRETERIA

San Miguel

DROGUERIA

San Miguel, 34 y 36 - Gater, 1 - Tel. 23822

Palma de Mallorca

ANTONIO RAMIS TORTELLA

Manufactura de Guantes y Artículos Piel

Fábrica: Perla, 6 - Tel. 168

Sucursal: Obispo Llompert, 53 - Tel: 197

INCA (Mallorca)